

eller förses med stämpelmärke. Detta stadgande rörande af banken utställda vexlar härrör af det skäl, att dessa så sällan kunna komma inför domstol, emedan banken alltid honorerar sina vexlar; men om bankens vexlar verkligen inför domstol företes eller inlemnas i afseende å utsökning, så skola de enligt denna punkt karteras likasom alla andra vexlar. Jag tror derföre icke att nog skäl förefinnes, för att härifrån utesluta »postremissvexlar».

10 *Herr Snellman, J. V.:* Jag ber ödmjukast att få anmärka att en postremissvexel in praxi icke egentligen är en banks anvisning på sig sjelf till lättnad för remissen, ehuru den heter postremissvexel, utan är helt enkelt en utgifven banksedel, så att jag skulle tro att enhvar bank, som för tillfället icke har disponibla penningar i sitt kontor, alltid är villig att lemna postremissvexlar i stället för andra sedlar, endast låntagaren är beredd att emottaga dem. De ha vanligen också en så god kredit – hvarför skulle de icke hafva den? – att de oftast tagas villigt emot. De äro således icke endast till för den som vill remittera penningar från en ort till en annan. Om de äro ställda på 8 dagars inlösen, så gör det på en sedel en så obetydlig skilnad, att emottagaren 20 vanligen ej fäster dervid någon uppmärksamhet, isynnerhet som banken gerna, om tillgång finnes, löser in densamma så snart den presenteras, utan afseende på uppsägningstiden. Då banken för dessa postremissvexlar icke behöfver hålla någon säkerhet eller någon valuta, så är det så mycket mindre skäl att här undantaga desamma, då ordentliga vexlar och bankens öfriga anvisningar stämplas med 60 pennis karta.

Herr Snellman, J. V.: Jag ber att rörande det beslut, som ridderskapet och adeln fattat med afseende å förskrifning till högre belopp än 1 000 mark, reservationsvis få anmärka att detta beslut synes stå i strid 30 med de beslut som ridderskapet och adeln på förmiddagen fattat derhän, att i någon mon förhöja kartasigillata-afgiften. Detta nedsätter inkomsten under det, som den för närvarande utgör, så att fortgår det sålunda, så kommer inkomsten att minskas i stället för att ökas.

67 YTTRANDE VID LANTDAGEN 19.III 1867

Protokoll fördt hos högl. ridderskapet och adeln

40 *Herr Snellman:* Jag ber ödmjukast att få reservera mig emot detta beslut, emedan frågan, enligt min tanke, blifvit af ridderskapet och adeln afgjord ur tillfällig och icke principiell synpunkt. Är presten en religionslärare eller öfvervakare af lag och rätt? Jag anser honom vara det förra och anhåller derföre att emot beslutet få uttala min reservation.

68 YTTRANDEN VID LANTDAGEN 22.III 1867

Protokoll fördt hos högl. ridderskapet och adeln

50 *Herr Snellman:* Jag ber ödmjukast att, förrän jag yttrar några ord om ifrågavarande moment, få förutskicka några upplysningar, hvilka måhända haft sin rätta plats i den tidigare diskussion rörande samma fråga, men hvilka jag var förhindrad att meddela, emedan det var mig omöjligt att närvara den dag, frågan först i ståndet diskuterades.

Utskottet har nemligen anmärkt, att nödiga upplysningar blifvit ständerna undanhållna i afseende på donationsegendornes pris. Jag får nämna, att så mycket jag kan inse, det skulle vara omöjligt att lemna några närmare upplysningar i detta afseende, än de som lemnades senast församlade ständer. Priset på donationslägenheterna uppgafs visserligen endast efter en uppskattning af kronofogdarne och lämpliga personer, hvilka jemte kronofogden deltog i denna uppskattning. Dessa uppgifter kontrollerades vidare af guvernören i länet, hvilken jemväl ombesörjde hela uppskattningen. Man skulle efter min tanke, för vinnande af tillförlitligare uppgifter, icke hafva någon annan utväg, än att vända sig till donationsegarne, men om man frågar en person priset på hans egendom, får man naturligtvis icke annat svar än: »Jag säljer icke min egendom», eller också ett svar, som uppgifver priset på egendomen långt öfver dess verkliga värde. Sådant blir svaret vanligen, om en köpare vänder sig till en egendomsinnehafvare, hvilken icke gifvit tillkänna den ringaste önskan att sälja sin egendom. Jag skulle därför anse ett sådant förfarande alldeles gagnlöst. Den tredje utvägen hade varit att från gods till gods söka komma underfund med, hvad frälseräntan af hvarje arrendator eller donationsbonde utgör; men också sålunda hade det kanske varit nära nog omöjligt att komma till någon säkerhet. Naturligtvis hafva upplysningarne, sådana de af kronofogdarne meddelats, hufvudsakligen grundat sig på deras kännedom om frälseräntans belopp. Det har visat sig vid de köp, som af staten blifvit avslutade, att det pris, som fordrats, icke varit högre än att frälseräntan, d. v. s. det arrende som betalas frälseegaren, motsvarat 8 % derå. Detta är den hittills vunna erfarenheten. Jag skulle tro att, då regeringen framdeles avslutar handel med donationsegarne, den årliga löseskilling, bönderna komma att erlägga, ej skall öfverstiga hvad de härtills erlagt till donationsegarne. Och skulle den härtills vunna erfarenheten hålla stånd, så skulle donationsbönderna kunna betala 8 % på löseskillingen.

Hvad fjerde momentet angår, således frågan derom, huruvida jorden i bondehand skall blifva skatte- eller frälsejord, så är förhållandet med sådana köp det, att inom högst två år, sedan köpet skett, erhåller kronan fasta på egendomen. Kronan är således egare, såsom frälseegare, men kronan öfverlemnar egendomarne, så snart den erhållit fast på dem, åt bönderna såsom skatte-egendom. En donationsbonde innehar således efter två år sin egendom med skattemannarätt. Blir det möjligt att köpa egendomen på de nämnda villkoren eller till ett sådant pris, att löseskillingen ej kommer att stiga högre än 8 % af köpesumman, så sitter således under hela den tid, som löseskillingen betalas, hemmansinnehafvaren såsom egare af ett skattehemman utan att därför erlägga något vidare, än hvad han förut betalt till frälseegaren. Det har inträffat att, så snart skattebrevet erhållits, har hemmansegaren försålt sitt hemman till ett högre pris än den summa, hvarpå han erlägger ränta och amortering eller som motsvarar löseskillingen. Det är också troligt att, om donationsbonden kommer att erlägga löseskillingen under en så lång period som 37 år, hemmanen efter dessa år skola befinna sig i nya egares händer, hvilka beräknat deras pris efter deras natur af skattelägenheter och icke frälse. Hvad rättvisan af åtgärden och dess grundlagsenlighet beträffar, får jag åberopa hvad af föregående talare blifvit anfördt. Jag ber endast få tillägga, att ehuru här vid landtdagen icke heller i öfrigt någon är berättigad att tala på styrelsens vägnar, och jag ingalunda kan taga mig friheten att göra det, jag likväl icke tror mig träda grannlagenheten för nära, om jag anser att

det icke är af beräkning på större inkomst för kronan, som det i den nådiga propositionen föreslagits, att egendomarne skola förvandlas till skatte. Det kunde möjligen förtjena afseende, att jemlikhet i beskattningen är af vigt för hela landet, men dessutom finnes en annan omständighet, hvilken i högre grad torde tåla att tänka på. Skulle donationsjorden lösas såsom frälse, kan det anses att operationen vore fruktlös, ty kapitalet är i vår tid en stor makt, och hemmanen skulle inom kort återköpas, och förhållandet blefve enahanda som nu. Förvandlas jorden åter till skatte, så kan kapitalet också samla 10 egendomarne i en hand, men köparen har ej samma fördel deraf, som om lägenheterna skulle vara frälse. Jag tror derföre, att om ständerna skulle göra det till ett absolut vilkor, att jorden ej bör till skatte förvandlas, utan bör vid sin frälse-egenskap bibehållas, det vore att snart sagdt göra hela frågans lösning omöjlig. Hvad åter angår femte punkten, som i sammanhang med denna blifvit diskuterad, får jag åberopa hvad friherre von Born derom yttrat. Jag diskuterar icke principen, huruvida ständerna borde hafva mer eller mindre befogenhet att disponera öfver statsutgifterna, utan talar endast om det bestående förhållandet, och skulle för min del anse att ett beslut 20 derhän, att kronan ensam skulle komma att bekosta storskiftet, icke kan blifva på något sätt bindande; men om ständerna i en eller annan form kunde uttrycka en önskan i detta afseende, så är det troligt, att Hans Majestät skulle på det högsta behjerta densamma. Jag ber att få nämna, att tillgången vid skattläggning i Wiborgs län är sådan, att kronan förskjuter hela beloppet, och att kostnaderna förökas först efter storskiftets slut på jordegarna med ett så ringa årligt belopp, att det icke stiger till mer än 40 mark, 10 rubel silfver per mantal, hvarigenom ersättningen i sjelfva verket icke tyckes blifva särdeles betungande. I öfriga delar af landet är fallet det, att kronan förskjuter 30 halfva kostnaden, som jordegaren efter hand ersätter. Hvad här anförts om förhållandena i Uleåborgs län, gäller endast Kajana härad och Pudasjärvi socken, der allmogen betingat sig, att jorden aldrig skulle storskifte underkastas, och der det blifvit nödigt att göra större koncessioner, för att allmogen skulle afstå från denna rättighet, hvarföre der också förskott lemnats utan återbetalningsskyldighet. Då det härtills icke inträffat och är att förutse, att det icke heller framdeles skall inträffa, att donationsbonden kommer att erlägga någon betydligt högre årlig lösesumma, än frälseräntan hittills utgjort, så skulle jag för min del tro, att det icke blir för honom alltför betungande att längre 40 fram erlägga storskifteskostnaderna, endast honom tillåtes att i mindre poster återbetala desamma; dock är det såsom sagdt en fråga, på hvars afgörande ständernas uttalade önskan torde utöfva stort inflytande.

Herr Snellman: Emedan man ifrågasatt möjligheten att donationsjorden skulle återköpas och förenas till stora possessioner, i händelse lägenheterna skulle lösas såsom frälse, så ber jag att få erinra, att också för närvarande många donationsegare finnas, hvilka skulle vara beredda att sälja sina egendomar emot ett betingadt pris, hvilket de genast skulle få erlagdt. För öfrigt ber jag att få tillägga, det man enligt min tanke icke kan eller bör göra sig stora förhoppningar om framgången af förslaget, som nu är i fråga. Man kan åtminstone icke hoppas att snart se detsamma realiseradt. Det är högst osäkert, när ett lån inom 50 landet kunde upptagas till 4 miljoner mark, för att hafva kontanta medel i händerna. Det är osäkert, till hvilket pris obligationerna kunna afsättas och man kan knappt hoppas, att de skola emottagas af säljarne till högre pris än ungefär 75 %, lyckligt om de någon gång mottagas till

80. Det låga värdet på obligationerna måste blifva ett hinder för att alltför hastigt utsläppa ett större belopp, likasom man ur synpunkten af landets pekuniära ställning bör vara betänkt på att låta köpet försiggå så långsamt som möjligt. Vigten af ständernas beslut i frågan anser jag hufvudsakligast ligga deri att låta donationsallmogen veta, att den har en framtid för sig, har en förhoppning att, om också med tålmod och väntan, komma till ett bättre tillstånd; ty med realisationen af förhoppningen måste man verkligen hafva tålmod.

10

69 YTTRANDEN VID LANTDAGEN 2.IV 1867

Protokoll fördt hos högl. ridderskapet och adeln

Herr Snellman: Det är väl ingalunda en afgjord sak, att grundrätans betalande till kronan utgör den bästa af skatter; men jag skulle tro att de herrar, som ha yttrat sig derhän, att grundskattens olämplighet såsom skatt vore af hela världen erkänd, sagt något mera än hvad som är fallet. Ty huruvida grundskatten, det vill säga grundrätan, är i sig sjelf något principiellt förkastligt, derom är tankarna ganska delade, så vidt jag känner och förmår bedöma de utmärktare nationalekonomers åsigt i detta afseende. Det är också antagligt, att t. ex. i Frankrike grundskatten aldrig skall försvinna, der jorden är så parcellerad, att det i alla tider torde blifva svårt att sätta någon annan skatt på jorden, emedan inkomsten är så oändligt svår att beräkna från så obetydliga egendomar, som der finnas. Helt annat är förhållandet i England, der verkligen en delvis aflyftning af grundskatten har skett, der jorden är delad i stora possessioner, hvilka kunna träffas af skatter på annan väg, och der de stora possessionaterna sjelfva uppbära en så stor grundränta. Om man mäter förhållandena med hvarandra, är i sjelfva verket i England den egentliga jordbrukaren icke på långt när så välställd som våra jordbrukare, om endast hvad man kallar grundskatt skulle åligga honom. Icke heller anser jag, att man vid frågans bedömande bör gå ut från det närvarande tillståndet. Det är visserligen sannt, att jordbruket hos oss är för närvarande betryckt, men alla torde känna, hvad som utgör den förnämsta orsaken dertill. Man har anfört Österbotten som exempel; detta exempel bevisar ingenting och det bevisar icke heller någonting att vederlägga ett sådant exempel, ehuru det vore lätt att göra, ty att jordbrukaren i Österbotten icke kan gifva arbete är mycket säkert att tillskrifvas missveståren. Om ett eller par goda år inträffa, skall der finnas arbete att tillgå såsom förut. Man har anfört svårigheterna, med hvilka skatterna från jorden utgå under närvarande uppbörd; derom finnes icke någon erfarenhet, ty uppbörden är ännu icke slutad. I Tavastehus län är all utsigt för handen, att resterna blifva ganska ringa eller skatterna möjligen skola helt och hållet ingå. Det är ock känt, hvad som förorsakat svårigheten för Åland att betala sina kronoutsylder, det är den stora skuldsättning, i hvilken befolkningen råkat genom en häftig spekulation i fartygsbyggnad. Ålänningarne hafva haft goda konjunkturer, helt och hållet oberoende af vårt lands konjunkturer; ty de föra ganska litet frakt från eget land, utan är det egentligen för svensk och rysk räkning som de göra sina resor. Öfverhufvudtaget, som jag redan haft äran nämna, bör man icke taga den närvarande ställningen till råds. En skatt sådan som ränta af jorden, hvilken sedan ett par hundra år icke blifvit förändrad, icke har förhöjts, utan stigit blott i den mån, som jordens förnämsta produkter

20

30

40

50